

Islah Amaçlı Yetiştirici Birlikleri ile Üyeleri Arasındaki İlişkilerin Analizi: Sivas İli Örneği

Murat DEMİRBÜK¹, Nuray KIZILASLAN²

¹United Nations Development Programme, Göksu Taşeli Havzası Kalkınma Projesi, Karaman, ²Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Tokat-Türkiye

¹<https://orcid.org/0000-0001-5535-1949>, ²<https://orcid.org/0000-0002-8535-0100>

✉: mdemirbuk@hotmail.com

ÖZET

Çiftçi örgütlenmesi, bireysel çiftçilerin değişen pazar koşullarına uyum sağlayabilmeleri için önemlidir. Küçük ve orta ölçekli çiftçiler varlıklarını sürdürebilmek için örgütlenmelidir. Kalkınmakta olan ülkelerde örgütlenme düzeyi istenilen seviyenin altındadır. Çalışma yetiştiricilerin sosyo-ekonomik durumlarını, problemlerini, birlikleri ile olan ilişkilerini araştırmaktadır ve Sivas ilinde örgütlü bulunan üç birliğini kapsamaktadır. Bunlar; Damızlık Sığır, Damızlık Koyun Keçi ve Arı yetiştiricileri birlikleridir. 94 sığır yetiştiricisi, 168 koyun ve keçi yetiştiricisi, 107 arı yetiştiricisi olmak üzere toplam 369 anket yapılmıştır. Verilerin analizinde Ki-kare, Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U testleri kullanılmıştır. Farklı birliklerin üyelerinin gelir, pazarlama, genel kurullara katılım, eğitim ve bilgi kaynakları ile üyelik aşamasında ikna edici faktörler açısından istatistiksel olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Anketi yanıtlayanların %27,5'i birliklerin görev ve sorumluluklarını bilmediklerini beyan etmişlerdir. Kamunun, birliklerin ve çiftçilerin daha etkin çiftçi örgütlenmesi için birlikte çalışmalarını gerekmektedir. Birliklerin girdi temini, tarımsal yayım ve pazarlama konularında daha çok çalışmalıdır. Tüm aktiviteleri üyelerin uygun olduğu zamanlarda, günlük ve mevsimsel tarım takvimine göre düzenlemelidirler.

Araştırma Makalesi

Makale Tarihi

Geliş Tarihi : 10.05.2019

Kabul Tarihi : 11.09.2019

Anahtar Kelimeler

Üretici birlikleri

Çiftçi

Üye

Örgütlenme

Sivas

Analysis of Relationships between Breeders' Associations and Their, A Case Study of Sivas

ABSTRACT

Farmers' organization is important for individual farmers to adapt changing market conditions. Small and medium size farmers have to be organized in order to survive. In developing countries, organization is below the desired level. This research aimed to identify breeders' socio-economic status, problem and relations with associations. The study covered three Breeders Association in Sivas. These were Cattle, Sheep and Goat Breeders' Association and Associations of Beekeepers. A survey was conducted with total of 369, 94 cattle breeders, 168 sheep and goat breeders and 107 beekeepers. Chi square, Kruskal-Wallis and Mann-Whitney U tests were used to analyze the data. It was determined that member of different associations differed statistically in terms of income, marketing, participation in general assemblies, training and basic information sources, convincing factor to become a member. It was found that 27.5% of the respondents did not know associates' task and responsibilities. Government, unions and farmers must work jointly and each side take some actions for more effective farmer organization. It can be suggested that the associations have to do much more serious and intensive work on the subject of providing input, agricultural extension and marketing organizations for members. All activities have to be designed based on member's availability, daily and seasonal agricultural calendar.

Research Article

Article History

Received : 10.05.2019

Accepted : 11.09.2019

Keywords

Breeders' association

Farmer

Member

Organization

Sivas

GİRİŞ

Çiftçi örgütlenmesi, bireysel çiftçilerin tarım sektöründeki büyük firmalarla rekabet edebilmeleri ve değişen pazar koşullarına uyum sağlayabilmeleri için önemli bir araçtır. Küçük ve orta ölçekli çiftçiler varlıklarını sürdürebilmek ve gelirlerini artırabilmek için örgütlenmek zorundadırlar. Özellikle kalkınmakta olan ülkelerde örgütlenme düzeyi istenilen seviyenin altındadır. Türkiye’de üreticilerin mevcut örgütlere katılımı veya ihtiyaçları doğrultusunda yeni örgütlenmeler oluşturmaları çeşitli nedenlerle istenilen hızda ilerlememekte ve çeşitli faktörler tarafından etkilenmektedir. Bu faktörlerin bir kısmı yasal düzenlemelerden kaynaklanırken önemli bir bölümü de mevcut örgütlerin görev ve sorumluluğunu yerine getirmemesi, üyelerin bu örgütler üzerinde etkin olamaması gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır.

Üreticilerin etkili bir biçimde örgütlenmesi tarımsal üretimi arttırmanın, kaliteli ürün elde etmenin ve tarım ile uğraşanların yaşam düzeylerini yükseltmenin en önemli yollarından biridir. Gelişmiş ülkelere bakıldığında, tarımsal kalkınmanın gerçekleştiği ve üretici örgütlerinin de güçlü bir şekilde var olduğu görülmektedir. Tarım politikalarının oluşturulması, uygulama koşullarının belirlenmesi ve böylece politik mekanizmaları etkileyebilmek, pazarda etkin olabilmek, çağdaş üretim yöntemlerini kullanıp verimliliği arttırarak kırsal alan kalkınmasını gerçekleştirmek ancak örgütlenmeden gelen güçle olasıdır (İnan ve ark., 2000).

Gelişmiş ülkelerdeki etkin çiftçi örgütleri demokratik birer baskı unsurları olarak çiftçilerin seslerinin duyurulması ve üretim etkinliğini arttırmak için eğitim ve yayım faaliyetlerinde de bulunmaktadır. Kalkınmakta olan ülkelerde ise örgütlenmenin ya hiç oluşmadığı ya da etkin olmadığı, teorik olarak çiftçi kuruluşları olmakla birlikte, daha çok devlet kuruluşları gibi çalıştıkları görülmektedir. Ancak özellikle kalkınmakta olan ülkelerde çiftçi örgütlerinin kurulması ve etkin hale getirilmesi büyük önem taşımaktadır (Çetin, 2013).

Bir üretici örgütlenmesi, işlevlerine ve amaçlarına dayanılarak tanımlanır. Önemli olan tarım üreticilerinin kendi inisiyatiflerine dayanarak kurulmuş olmaları ve öncelikle üretim ve satışları pazar ihtiyaçlarına uyarlayarak üye çiftliklerin ekonomik etkinliklerinin geliştirilmesi amacını taşımalarıdır. Bu nedenle üretici örgütlenmesi terimi herhangi bir yasal formu işaret etmemekle birlikte ana amacı üye üreticilerin ürünlerine pazarda yer açmak olan organizasyonu tarif ettiği söylenebilir. Literatürde ekonomik ve teknik anlamda hizmet sağlayan üretici örgütleri farklı adlarla anılmaktadır. Tüm bu farklı organizasyonların ortak paydası

üyelerinin refah düzeyini arttırmaktır. İlave olarak üyelerin sahip olduğu üretici örgütleri, kendilerine özgü fayda sağlayacak şekilde üyeler tarafından kurulur, denetlenir ve yönetilir (Falkowski ve Ciaian, 2016).

Bu çalışma 5996 Sayılı Kanununa dayanarak Sivas ilinde örgütlenmiş, Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği (DSYB), Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği (DKKYB) ve Arı Yetiştiricileri Birliği (AYB) temel alınarak yapılmıştır. Bu çalışma, yetiştiricilerin sosyo ekonomik durumlarının, yetiştirici birlikleri ile üyeler arasındaki ilişkilerinin analizi ile mevcut durumun ortay konulması sonucu daha etkin bir örgütlenme için yapılabilecekler konusunda öneriler geliştirmek amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL ve YÖNTEM

Çalışmanın ana verileri Sivas’ta örgütlü bulunan yetiştirici birliklerinin üyelerinden yüz yüze anket yolu ile elde edilen bilgilerden oluşmaktadır. Örneklem sayısının tespitinde, ana kütledeki varyansı ve ana kütledeki birim sayısı bilindiği için:

$$n = \frac{N*(Z\alpha/2)^2*\sigma^2}{(N-1)d^2 + \left(\frac{Z\alpha}{2}\right)^2*\sigma^2}$$
 Formülü kullanılmıştır (Yamane, 2006).

n= Örneklem hacmi

N=Ana kütledeki birim sayısını

Z α 2= Standart normal dağılım değerini

σ²=Ana kütledeki varyansını

d= Ana kütle ortalaması ile örneklem ortalaması arasındaki sapma miktarını göstermektedir.

% 95 güven aralığında z=1.96 olarak alınarak, değerler formülde yerlerine konulmuş, yapılan hesaplama sonucu örneklem hacmi, DSYB için 94, DKKYB için 168 ve AYB için ise 107 olarak bulunmuştur.

Ana kütledeki dağılımının bilinmediği veya normal dağılım koşulunun yerine gelmediği durumlarda parametrik olmayan hipotez testi yöntemleri kullanılmaktadır. Parametrik olmayan testler çok fazla koşul gerektirmediği için kullanım alanları oldukça geniştir (Göktolga, 2015).

Verilerin normal dağılıma sahip olup olmadıklarını görebilmek için Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım göstermediği tespit edildikten sonra parametrik olmayan testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Khi kare, Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U testleri kullanılarak veriler analiz edilmiştir.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Çalışma alanında örgütlü bulunan DSYB, DKKYB ve AYB’ye üye yetiştiricilere ait sosyo-ekonomik özellikler analiz edilmiş ve bulunan sonuçlar yorumlanmıştır. Yetiştiricilerin eğitim durumlarını

gösterir Çizelge 1'e bakıldığında % 66'sı ilköğretim mezunu olarak görülmektedir. Hiç eğitimi olmayanların oranı % 3.5'tir, üniversite mezunlarının oranı ise % 6.5'tir. Bilginturan ve Ayhan'ın (2009), Burdur İlinde yaptıkları çalışmada, koyun yetiştiricilerinin % 90,3'ünün ilköğretim, % 7.7'sinin lise, % 0.5'inin yükseköğretim mezunu olduğu görülürken % 1.5'inin ise okuryazar olmadığı görülmektedir. Eğitimi olmayanların oranı Sivas'taki çalışmada daha yüksek bulunmuş buna karşın lise ve yükseköğretim mezunu olan koyun yetiştiricilerinin oranı da Sivas'ta yüksek çıkmıştır.

Ege ve Orta Anadolu Bölgesindeki DSYB üyesi süt sığırcılık işletmelerine yönelik yapılan çalışmada işletme sahiplerinin % 0.9'unun okuma yazma bilmediği % 11.4'ünün okuryazar, % 63'ünün ilköğretim, % 20.9'unun lise, % 1.6'sının da lisans

düzeyinde mezun olduğu tespit edilmiştir (Murat, 2011). Edirne'de yapılan çalışmada, işletme sahiplerinin % 75.4'ü ilköğretim mezunu, % 21.1'i ortaokul mezunu, % 3.5'i lise mezunu olup yükseköğretim mezunu bulunmadığı belirlenmiştir (Önal ve Özder, 2008). Samsun'da yapılan çalışmada, üretici örgütüne üye olanlardan, eğitim durumu okuryazar olmayan, ilköğretim ve ortaokul mezunlarının toplamı % 91.3'ü bulmaktadır (Aydoğan ve Yulafçı, 2014). Uşak ilinde tarımsal üretici örgütleri üyelerine yönelik yapılan çalışmada ise ilköğretim mezunu % 55.3, orta öğretim mezunu % 38.3 ve yükseköğretim mezunu % 6.4'tür (Sağlam, 2013). Edirne DSYB üyeleri ile ilgili yapılan çalışmada işletme sahiplerinin % 70'i lise, % 19'u ortaokul, % 7'si ilköğretim ve % 4'ü yükseköğretim mezunudur (Karaturhan ve ark., 2014).

Çizelge 1. Birliklere üye yetiştiricilerin eğitim durumu
Table 1. Educational status of member of associations

Yetiştirici Birlikleri <i>Breeder Associations</i>		Eğitim Durumu (<i>Education Status</i>)				Toplam <i>Total</i>
		Eğitim yok <i>No education</i>	İlköğretim <i>Primary education</i>	Lise <i>High school</i>	Üniversite <i>University</i>	
DSYB	Sayı (<i>Count</i>)	1	71	21	1	94
	Birlik içindeki % (<i>Within associations</i>)	1.1	75.5	22.3	1.1	100.0
	Grup içindeki % (<i>Within group</i>)	7.7	29.1	23.9	4.2	25.5
	Genel % (<i>General</i>)	0.3	19.2	5.7	0.3	25.5
DKKYB	Sayı (<i>Count</i>)	9	122	32	5	168
	Birlik içindeki % (<i>Within associations</i>)	5.4	72.6	19.0	3.0	100.0
	Grup içindeki % (<i>Within group</i>)	69.2	50.0	36.4	20.8	45.5
	Genel % (<i>General</i>)	2.4	33.1	8.7	1.4	45.5
AYB	Sayı (<i>Count</i>)	3	51	35	18	107
	Birlik içindeki % (<i>Within associations</i>)	2.8	47.7	32.7	16.8	100.0
	Grup içindeki % (<i>Within group</i>)	23.1	20.9	39.8	75.0	29.0
	Genel % (<i>General</i>)	0.8	13.8	9.5	4.9	29.0
Genel General	Sayı (<i>Count</i>)	13	244	88	24	369
	Toplam % (<i>Total</i>)	3.5	66.1	23.8	6.5	100.0

Yetiştiricilerin yaş gruplarına göre dağılımlarına bakıldığında 40-60 yaş arası grup % 60'a yakın bir oranı oluşturmaktadır. Çalışma bölgesindeki yetiştiricilerin yaş ortalaması 49.3 olarak bulunmuştur.

Samsun'da yapılan çalışmada üreticilerin ortalama yaşları 51.5 olarak tespit edilmiştir (Aydoğan ve Yulafçı, 2014). Van'da yapılan bir çalışmada tarımsal üretici örgütüne üye olan üreticilerin % 12.2'sinin 22-30, % 15.3'ünün 31-40, % 37.8'inin 40-50 ve % 34.7'sinin 51 ve üzeri yaş grubunda oldukları

belirlenmiştir (Terin ve Ateş, 2010). Sivas'ta 50 yaş üzeri yetiştiricilerin oranı %51 olarak bulunmuştur.

Yine Uşak'ta yapılan çalışmada 20-30 yaş grubunda % 11.9, 31-40 yaş grubunda % 26.1, 41-50 yaş grubunda % 31.1, 51-60 yaş grubunda % 20.8 ve 61 yaş ve üzeri yaş grubunda oran ise %10 dur. Uşak'ta 30 ile 50 yaş arası grup % 57.2 iken Sivas'ta % 44.1'dir (Sağlam, 2013).

Yetiştiricilerin yaklaşık % 5'i sosyal güvenlikten mahrumdur. Sosyal güvenliği olmayanların çok büyük bir çoğunluğu (% 78.9) DKKYB üyesidir. Emekli

sandığına bağlı olanların ise % 77.1'i AYB üyesidir. Yetiştiricilerin yarısından fazlası (%54.5) Bağ-Kur'dur. SSK ve Emekli sandığına kayıtlı olduğunu belirten %40'ın üzerindeki yetiştiricinin başka bir gelir kaynağına sahip olduğu söylenebilir. Arıcılık faaliyetinin kamu çalışanları tarafından da yapılabilecek ek bir faaliyettir. Bu nedenle AYB üyelerinin emekli sandığı üyelik oranları diğer faaliyet alanlarındaki yetiştiricilere göre daha yüksek çıkmaktadır.

Gelir açısından bakıldığında, DKKYB üyelerinin düzeltilmiş ortalama geliri diğer birlik üyelerinden yüksektir. Çizelge 2'de görülebileceği gibi en düşük gelir ise AYB üyelerine aittir. AYB üyelerinin önemli bir kısmı arıcılık faaliyetini ek gelir getirici bir faaliyet olarak ve birincil işlerini aksatmamaya çalışarak yapmaktadır.

Çizelge 2. Birliklere göre üyelerin faaliyet geliri (TL YIL)

Table 2. Operating income of the members by associations (TL YEAR)

	Ortalama (Average)	
	Ortalama (Average)	79.191
DSYB	% 5 Düzeltilmiş ortalama Adjusted average of 5%	57.413
DKKYB	Ortalama (Average)	69.220
	% 5 Düzeltilmiş ortalama Adjusted average of 5%	66.031
AYB	Ortalama (Average)	57.579
	% 5 Düzeltilmiş ortalama Adjusted average of 5%	45.578

Farklı birliklerin üyeleri arasında faaliyet gelirleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Farklılığın kaynağını tespit edebilmek için ikili gruplar halinde birliklere Mann-Whitney U testi uygulanmış ve sonuçlar Çizelge 3'te

Çizelge 3. Faaliyet gelirlerinin farklılık kaynağı Mann-Whitney U testi tablosu

Table 3. Operating income source of their differences, Mann-Whitney U-test table

Gelir (Income)	Birlik Associations	N	Sıra Sayıları (Ordinal numbers)		Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	P
			Ortalama (Average)	Toplam (Total)				
Grup 1	DSYB	94	118.68	11155.50	6690.500	11155.500	-2.052	.040
	DKKYB	168	138.68	23297.50				
Grup 2	DSYB	94	109.84	10324.50	4198.500	9976.500	-2.025	.043
	AYB	107	93.24	9976.50				
Grup 3	DKKYB	168	155.02	26043.00	6129.000	11907.000	-4.454	.000
	AYB	107	111.28	11907.00				

Çizelge 4. Veriler için normallik testi

Table 4. Normality test for data

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik Statistics	Sd df	p	İstatistik Statistics	Sd df	p
Temel gelir (Basic income)	.250	369	.000	.779	369	.000
Faaliyet geliri (Operatin income)	.325	369	.000	.302	369	.000

verilmiştir. Tüm gruplar açısından istatistiksel olarak % 5 düzeyinde bir fark vardır ancak en büyük fark DKKYB ile AYB üyeleri arasındadır. Parametrik olmayan testlerin kullanımının doğruluğu Çizelge 4'te verilen normallik testi sonuçlarından sağlanmıştır.

Yetiştiricilerin mesleki deneyim durumları ve 49.3 olan yaş ortalamaları birlikte değerlendirildiğinde son yıllarda çalışma kapsamına giren yetiştiricilik faaliyetlerine gençlerin ilgi göstermediği söylenebilir. 5 yıldan daha az mesleki deneyimi olanların oranı % 7.6'dır. Samsun'da yapılan çalışmada tarımsal üretici örgütüne üye olan üreticilerin ortalama tarımsal deneyimi 22.6 yıl bulunmuştur (Aydoğan ve Yulaıcı, 2014). Van'da ise üreticilerin % 71.2'sinin 21 yıl ve üzeri deneyime sahip olduğu ve ortalama deneyim süresinin 30 yıl olduğu saptanmıştır (Terin ve Ateş, 2010).

Yetiştiricilerin ürünlerini pazarlama kanallarına ilişkin veriler Çizelge 5'te verilmiştir. Birlik aracılığı ile ürünlerini pazarlayanların % 77.5'i DSYB üyeleridir. Bu oran DKKYB' inde %17.5, AYB de ise sadece % 5'tir. DSYB'nin araştırma bölgesinde bir süt toplama organizasyonunun olması ürünlerin birlik aracılığı ile pazarlanması üzerinde oldukça etkilidir denebilir. Ancak AYB üyelerinin % 92.5'i, DSYB üyelerinin % 62.8'i ve DKKYB üyelerinin ise %60.7'si ürünlerini kendi olanakları ile pazarladığını bildirmiştir. Pazarlama ile ilgili durum Çizelge 5'te verilmiştir.

Genel olarak birliklerin pazarlama organizasyonları konusunda yetersiz kaldığı söylenebilir. Toplamda yetiştiricilerin % 18.7'si ürünlerini araçılara, toptancılara verdiğini belirtmiştir ve bu grubun içerisinde DKKYB üyelerinin oranı % 85.5'tir.

Samsun'da yapılan çalışmada üyesi olduğunuz tarımsal üretici örgütü ürünlerinize pazar bulma çalışması yapıyor mu sorusuna üyelerin % 44.2'si evet, % 55.8'i ise hayır yanıtını vermiştir.

Çizelge 5. Yetiştiricilerin ürünleri pazarlama durumu
Table 5. Breeders' marketing status of products

Ürün Pazarlama Durumu Marketing Sstatus of Products		Yetiştirici Birlikleri Breeder Associations			TOPLAM TOTAL
		DSYB	DKKYB	AYB	
Birlik aracılığı ile Through the Associations	Sayı (Count)	31	7	2	40
	Grup içindeki % (% within group)	77.5	17.5	5.0	100.0
	Birlik içindeki % (% within association)	33.0	4.2	1.9	10.8
Kendi olanaklarım ile With my own facilities	Sayı (Count)	59	102	99	260
	Grup içindeki % (% within group)	22.7	39.2	38.1	100.0
	Birlik içindeki % (% within association)	62.8	60.7	92.5	70.5
Aracılara/Toptancılara Middleman/ Wholesaler	Sayı (Count)	4	59	6	69
	Grup içindeki % (% within group)	5.8	85.5	8.7	100.0
	Birlik içindeki % (% within association)	4.3	35.1	5.6	18.7
$\chi^2 = 112.311$		SD (DF) = 4			p = 0,000

Tarımsal örgüte üye olan üreticilere, tarımsal örgütün başarılı olması için neler yapılması gerektiği sorulduğunda üreticilerin büyük bölümü, tarımsal örgütlerin pazarlama ve ucuz girdi sağlama konusunda daha aktif olmasını istediklerini belirtmişlerdir (Aydoğan ve Yulafçı, 2014).

Erzurum'da yapılan bir çalışmada üretici örgütlerine üye olanların % 57.14'ü birliklerin etkin bir pazarlama yapmadığını, % 28.57'si etkin pazarlama yaptığını belirtirken % 14.29'u ise kararsız olduğunu beyan etmiştir. Üyelerin % 60.71'i birliklerin ürünlerine katma değer kazandırmadığını dile getirmiştir (Sarı, 2016). Uşak'ta yapılan çalışmada, sadece tüccarlar aracılığıyla ürün pazarlayan üreticiler % 53.4'dür. Ürünlerini pazarda sattığını söyleyenlerin oranı ise % 11.3'tür. Örgütler aracılığıyla pazarlayan üyelerin oranı % 19.7'dir (Sağlam, 2013).

İstatistiksel olarak, üye olunan örgüt ile pazarlama durumu arasındaki ilişki tüm pazarlama yolları için farklılaşmaktadır. Her birlik üretim şekline, yetiştirme tekniğine göre kendine has bir pazarlama yönteminde yoğunlaşmış görünmektedir.

Çizelge 6, yetiştiricilerin üye olmadan önce birliklerden haberdar olma durumlarını göstermektedir. Üye olmadan önce birliklerden haberdarım diyenlerin oranı % 34.7 haberdar değilim diyenlerin oranı ise % 65.3'tür. Bir başka deyişle birlik üyelerinin yarısından fazlası birliklerden ancak üye olma aşamasında haberdar olmuşlardır. Ancak bu oran % 72 ile DKKYB üyeleri için oldukça fazladır. DSYB üyelerinin % 47.9'u, AYB üyelerinin %33.6, DKKYB üyelerinin ise % 28'i üye olmadan önce birlikler ile ilgili bilgi sahibidir. Birlikler ile üye olmadan önce birliklerden haberdar olma durumu üye olunan birlikten bağımsız değildir. Bu bağımlılık halinin DSYB üyelerinin durumundan kaynaklandığı söylenebilir.

Yetiştiricilerin birlikler ile ilgili bilgi kaynakları ile ilgili durum Çizelge 7'de verilmiştir. İl/ilçe Tarım ve

Orman Müdürlüklerinden bilgi alma konusunda AYB üyeleri % 45.7 ile ilk sıradadır. Bilgi kaynağı danışman olan üyeler açısından ise DKKYB üyeleri % 66.2 ile en yüksek dilimi oluşturmaktadır. Yine AYB üyeleri % 87.5 ile bilgi kaynağı İnternet/TV olan grup içerisinde çok büyük bir çoğunluğu oluşturmaktadır. Genel toplamda ise yetiştiricilerin bilgi kaynaklarında ilk sırayı % 42.3 ile başka bir çiftçi/çevre seçeneği almaktadır, il/ilçe müdürlükleri ise % 35 ile ikinci sırada yer almaktadır. Genel toplam içerisinde en düşük pay % 2.2 ile internet/tv seçeneğidir.

Farklı birliklere üye yetiştiricilerin bilgi kaynakları açısından aralarında istatistiksel olarak % 5 düzeyinde bir farklılık olduğu Çizelge 8'de görülmektedir. Farklılığın kaynağı ise Çizelge 9'da verilmiştir. AYB üyelerinin eğitim seviyelerinin yüksekliği, kamu kuruluşlarında çalışıyor olmaları internet ile bilgiye erişim oranını bu grup için artırmaktadır. Bu grup aynı zamanda diğer yetiştirici gruplarına göre faaliyetin dönemsel olması nedeniyle kurumları ziyaret edecek daha çok vakit bulmaktadırlar.

Üye olma aşamasında etkili faktör ile ilgili soruya verilen yanıtlar Çizelge 10'da görülmektedir. Birliklerin kurucuları ve yetiştiricinin arkadaş çevresinin etkisi ile üye olanların oranı % 15.7 ile eşit görülmektedir. Danışmanların en etkili olduğu birlik DKKYB'dir. Danışmanlar aynı zamanda DKKYB üyeleri için halk elinde ıslah projesinin de yürütücüleri olduklarından etkilidirler. Birlik kurucuları ise % 41.4 ile DSYB üyeleri üzerinde en çok etkili olan faktördür.

Bakanlık tarafından yetiştiricilere ödenen desteklemelerden yararlanabilmek için üye olduğunu belirtenler % 38.8 ile ilk sırayı almaktadır. Samsun ilinde yapılan çalışmada, üreticilerin % 59.3 desteklemelerden yararlanmak için bir tarımsal örgüte üye olduklarını belirtmişlerdir (Aydoğan ve Yulafçı, 2014).

Çizelge 6. Üye olmadan önce birliklerden haberdar olma durumu

Table 6. The status of being aware of the associations before becoming a member

Haberdar Olma Durumu Awareness Status		Yetiştirici Birlikleri (Breeder Associations)			Toplam Total
		DSYB	DKKYB	AYB	
Evet Yes	Sayı (Count)	45	47	36	128
	Grup içindeki % (% within group)	35.2	36.7	28.1	100.0
	Birlik içindeki % (% within association)	47.9	28.0	33.6	34.7
	Genel % (General)	12.2	12.7	9.8	34.7
Hayır No	Sayı (Count)	49	121	71	241
	Grup içindeki % (% within group)	20.3	50.2	29.5	100.0
	Birlik içindeki % (% within association)	52.1	72.0	66.4	65.3
	Genel % (General)	13.3	32.8	19.2	65.3
$\chi^2= 10.604$		SD (DF)= 2		p =0.005	

Çizelge 7. Yetiştiricilerin birlikler ile ilgili bilgi kaynakları

Table 7. Information sources related to breeders' associations

Bilgi Kaynakları Information Resources		Yetiştirici Birlikleri Breeder Associations			Toplam Total
		DSYB	DKKYB	AYB	
İl/İlçe Müdürlüğü Provincial / District Directorate	Sayı (Count)	22	48	59	129
	Grup içindeki % (within group)	17.1	37.2	45.7	100.0
	Birlik içindeki % (within association)	23.4	28.6	55.1	35.0
	Genel % (General)	6.0	13.0	16.0	35.0
Danışman Consultant	Sayı (Count)	14	43	8	65
	Grup içindeki % (within group)	21.5	66.2	12.3	100.0
	Birlik içindeki % (within association)	14.9	25.6	7.5	17.6
	Genel % (General)	3.8	11.7	2.2	17.6
İnternet/TV	Sayı (Count)	0	1	7	8
	Grup içindeki % (within group)	0.0	12.5	87.5	100.0
	Birlik içindeki % (within association)	0.0	0.6	6.5	2.2
	Genel % (General)	0.0	0.3	1.9	2.2
Çiftçi/Çevre Farmers / Relativest	Sayı (Count)	57	72	27	156
	Grup içindeki % (within group)	36.5	46.2	17.3	100.0
	Birlik içindeki % (within association)	60.6	42.9	25.2	42.3
	Genel % (General)	15.4	19.5	7.3	42.3
Diğer Others	Sayı (Count)	1	4	6	11
	Grup içindeki % (within group)	9.1	36.4	54.5	100.0
	Birlik içindeki % (within association)	1.1	2.4	5.6	3.0
	Genel % (General)	0.3	1.1	1.6	3.0
Genel General	Sayı (Count)	94	168	107	369
	Toplam % (Total)	25.5	45.5	29.0	100.0

Çizelge 8. Bilgi kaynaklarının birliklere göre farklılaşması Kruskal-Wallis testi tablosu

Table 8. Differentiation of information sources according to associations Kruskal-Wallis test table

Birlik (Association)	N	Sıra Ort. (Row average)	SD (DF)	χ^2	p
DSYB	94	213.30	2	19.587	0.000
DKKYB	168	190.10			
AYB	107	152.13			
Toplam (Total)	369				

Çizelge 9. Yetiştiricilerin bilgi kaynakları Mann-Whitney U testi tablosu
Table 9. Information sources of breeders Mann-Whitney U test table

Birlik <i>Association</i>	N	Sıra Sayıları Row numbers		Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	P
		Ortalama Average	Toplam Total				
DSYB	94	142.85	13428.00	6829.000	21025.000	-1.966	.049
DKKYB	168	125.15	21025.00				
DSYB	94	117.95	11087.50	3435.500	9213.500	-4.176	.000
AYB	107	86.11	9213.50				
DKKYB	168	149.45	25107.50	7064.500	12842.500	-3.175	.002
AYB	107	120.02	12842.50				

Çizelge 10. Yetiştiricilerin birliklere üye olmasında etkili faktörler
Table 10. Factors affecting breeders' membership to associations

Etkili Faktör (<i>Effective Factors</i>)	Yetiştirici Birlikleri <i>Breeder Associations</i>			TOPLAM TOTAL	
	DSYB	DKKYB	AYB		
Aile <i>Family</i>	Sayı (<i>Count</i>)	3	7	5	15
	Grup içindeki % (<i>within group</i>)	20.0	46.7	33.3	100.0
	Birlik içindeki % (<i>within association</i>)	3.2	4.2	4.7	4.1
	Genel % (<i>General</i>)	0.8	1.9	1.4	4.1
Arkadaş <i>Friends</i>	Sayı (<i>Count</i>)	18	31	9	58
	Grup içindeki % (<i>within group</i>)	31.0	53.4	15.5	100.0
	Birlik içindeki % (<i>within association</i>)	19.1	18.5	8.4	15.7
	Genel % (<i>General</i>)	4.9	8.4	2.4	15.7
Birlik Kurucuları <i>Association Founders</i>	Sayı (<i>Count</i>)	16	24	18	58
	Grup içindeki % (<i>within group</i>)	27.6	41.4	31.0	100.0
	Birlik içindeki % (<i>within association</i>)	17.0	14.3	16.8	15.7
	Genel % (<i>General</i>)	4.3	6.5	4.9	15.7
Danışman <i>Consultant</i>	Sayı (<i>Count</i>)	11	37	6	54
	Grup içindeki % (<i>within group</i>)	20.4	68.5	11.1	100.0
	Birlik içindeki % (<i>within association</i>)	11.7	22.0	5.6	14.6
	Genel % (<i>General</i>)	3.0	10.0	1.6	14.6
Destekleme için Yasal zorunluluk <i>Legal obligation for support</i>	Sayı (<i>Count</i>)	26	59	58	143
	Grup içindeki % (<i>within group</i>)	18.2	41.3	40.6	100.0
	Birlik içindeki % (<i>within association</i>)	27.7	35.1	54.2	38.8
	Genel % (<i>General</i>)	7.0	16.0	15.7	38.8
Diğer <i>Others</i>	Sayı (<i>Count</i>)	20	10	11	41
	Grup içindeki % (<i>within group</i>)	48.8	24.4	26.8	100.0
	Birlik içindeki % (<i>within association</i>)	21.3	6.0	10.3	11.1
	Genel % (<i>General</i>)	5.4	2.7	3.0	11.1
$\chi^2= 41.581$		SD (DF)= 10		p =0.000	

Çizelge 10'da üye olunan birlik ile üye olma aşamasında etkili olan faktörler arasında istatistiksel açıdan % 1 anlamlılık düzeyinde bir fark olduğu görülmektedir. DKKYB üyeleri arasında danışman etkisi ile üye olma oranı % 68.5 ile oldukça yüksektir. Birliklere üye olma aşamasında etkili faktör konusunda DKKYB'nin diğer birliklerden ayrıldığı söylenebilir. Desteklemelerden yararlanmak için üye olma seçeneği ise AYB üyeleri için fark yaratacak kadar öne çıkmaktadır.

Yetiştiricilerin üye oldukları birliklerin genel

kurullarına katılım durumları Çizelge 11'de verilmiştir. Çizelge 11'e bakıldığında, tamamına katılıyorum diyenlerin % 47.1'i AYB üyeleridir. Hiçbirine katılmadığını beyan edenlerin içerisinde ise DKKYB üyeleri % 42.8 ile ilk sıradadır. Bu yetiştiricilerin önemli bir bölümü yüz yüze anket esnasında aynı zamanda sürü bakıcısı oldukları için genel kurullara katılmadıklarını iletmişlerdir. Genel toplama bakıldığında ise tamamına katılıyorum diyenlerin oranı % 18.4, hiçbirine katılmıyorum diyenlerin oranı ise neredeyse % 40'tır (39.3).

Çizelge 11. Yetiştiricilerin birlik genel kurullarına katılım durumu
Table 11. The status of participation of breeders in general assemblies

Genel Kurullara Katılım Participation in general assemblies		Yetiştirici Birlikleri			TOPLAM TOTAL
		DSYB	DKKYB	AYB	
Tamamina All	Sayı (Count)	13	23	32	68
	Grup içindeki % (within group)	19.1	33.8	47.1	100.0
	Birlik içindeki % (within association)	13.8	13.7	29.9	18.4
	Genel % (General)	3.5	6.2	8.7	18.4
Çoğuna Most	Sayı (Count)	15	40	24	79
	Grup içindeki % (within group)	19.0	50.6	30.4	100.0
	Birlik içindeki % (within association)	16.0	23.8	22.4	21.4
	Genel % (General)	4.1	10.8	6.5	21.4
Çok azına A few	Sayı (Count)	22	43	12	77
	Grup içindeki % (within group)	28.6	55.8	15.6	100.0
	Birlik içindeki % (within association)	23.4	25.6	11.2	20.9
	Genel % (General)	6.0	11.7	3.3	20.9
Hiçbirine Never	Sayı (Count)	44	62	39	145
	Grup içindeki % (within group)	30.3	42.8	26.9	100.0
	Birlik içindeki % (within association)	46.8	36.9	36.4	39.3
	Genel % (General)	11.9	16.8	10.6	39.3
Genel General	Sayı (Count)	94	168	107	369
	Toplam % (Total)	25.5	45.5	29.0	100.0
$\chi^2= 21.266$		SD (DF)= 6			$p =0.002$

Samsun'da yapılan çalışmada farklı üretici örgütlerinin genel kurullarına katılım konusunda % 74.4 gibi olumlu bir sonuç çıkmıştır. Uşak'ta yapılan çalışmada ise "Hepsine Katılıyorum" diyenlerin oranı % 10.8 ile Sivas'taki orandan daha düşüktür (Aydoğan ve Yulafçı, 2014.,Sağlam, 2013). "Çoğuna Katılıyorum" diyenler % 11.1 ile yine Sivas'taki orandan (% 21.4) çok daha düşüktür. "Hiç Katılmıyorum" diyenlerin oranı ise Uşak'ta % 27.5'dir. % 13.1'lik bir oran ise soruyu yanıtızsız bırakmıştır (Sağlam, 2013).

Üye olunan birlik ile üyelerin genel kurullara katılım oranları arasında istatistiksel açıdan % 5 anlamlılık düzeyinde bir ilişki olduğu Çizelge 11'de görülmektedir. Üye olunan birlik ile yetiştiricilerin genel kurullara katılımı birbirinden bağımsız değildir. AYB üyelerinin % 29.9'u genel kurulların tamamına katılırken diğer birlik üyelerinde bu oran sırasıyla % 13.7 ve 13.8 ile birbirine oldukça yakındır. AYB üyelerinin diğer birlik üyelerine göre iki kattan daha fazla katılım gösterdikleri görülmektedir. Genel kurulların çoğuna ve çok azına katılıyorum diyenler içerisinde DKKYB üyeleri sırasıyla % 50.6 ve % 55.8 ile diğer iki birlik üyelerinden oldukça yüksek orandadır.

Yetiştiricilerin birlik yönetimlerinde görev alma durumları Çizelge 12 'de verilmiştir. Üye olunan birliklerin yönetim kurullarında görev alma durumları incelendiğinde yetiştiricilerin % 13.8'i görev aldığını ifade ederken % 86.2'si görev almadığını belirtmiştir.

Görev almayanların içerisinde DKKYB üyeleri % 47.8 ile en büyük oranı oluşturmaktadır. Samsundaki çalışmada üyelerin tarımsal örgütün yönetiminde % 9.4 oranında görev aldıkları tespit edilmiştir (Aydoğan ve Yulafçı, 2014). Uşak'ta yapılan çalışmada ise araştırma kapsamındaki işletmelerin yönetimlerde görev alma oranı % 11.9 olarak bulunmuştur (Sağlam, 2013).

Üye olunan birlik ile yetiştiricilerin birlik yönetim kurullarında görev almaları arasında istatistiksel olarak % 10 düzeyinde bir farklılık olduğu Çizelge 12'de görülmektedir. Tüm birlikler içerisinde yönetim kurullarında görev almayanların oranı % 81.3 ile % 90.5 arasında değişmektedir ve çok ciddi farklılıklar görülmemektedir.

Birliklerin görev ve sorumluluklarını biliyorum diyenlerin oranı Çizelge 13'de görülebileceği gibi sadece % 23.6'dır. Birliklerin görev ve sorumluluklarını bilmeyen veya kısmen bilen yetiştiricilerin oranı ise % 76.4'tür. Evet, biliyorum diyenlerin içerisinde DSYB üyeleri % 28.7 ile en düşük oranı oluştururken, Hayır diyenlerin içerisinde DKKYB üyeleri % 37.4 ile en yüksek oranı oluşturmaktadır. Üyelerin büyük çoğunluğunun görev ve sorumlulukları tam olarak bilmediği söylenebilir

Uşakta yapılan çalışmada ise üreticilere üye ya da ortak oldukları tarımsal üretici örgütünün ana sözleşmesini okuyup okumadıkları sorulmuştur. Bu tür örgütleri tanımlayan, çalışma konularını, hak ve

yetkilerini belirleyen temel belge ana sözleşme ya da tüzüktür. Üreticilerden sadece % 20.3'lük kısmı ana sözleşmeyi okuduğunu bildirmiştir (Sağlam, 2013).
Üye olunan birlik ile üyelerin birliklerin görev ve

yetkilerini bilme durumları arasında bir ilişki olduğunu, farklı birlikler ile üyelerin bilgi durumlarının birbirinden bağımsız olmadığı görülmektedir.

Çizelge 12. Yetiştiricilerin birlik yönetimlerinde görev alma durumu
Table 12. Status of breeders to take part in union management

Yönetimde Görev Alma Take part in union management		Yetiştirici Birlikleri Breeder Associations			TOPLAM TOTAL
		DSYB	DKKYB	AYB	
Evet Yes	Sayı (Count)	15	16	20	51
	Grup içindeki % (% within group)	29.4	31.4	39.2	100.0
	Birlik içindeki % (% within association)	16.0	9.5	18.7	13.8
	Genel % (General)	4.1	4.3	5.4	13.8
Hayır No	Sayı (Count)	79	152	87	318
	Grup içindeki % (% within group)	24.8	47.8	27.4	100.0
	Birlik içindeki % (% within association)	84.0	90.5	81.3	86.2
	Genel % (General)	21.4	41.2	23.6	86.2
$\chi^2= 5.096$		SD (DF)= 2			p =0.078

Çizelge 13. Yetiştiricilerin birliklerin görev ve yetkileri ile ilgili bilgi durumu
Table 13. Status of breeders information about the duties and powers of the unions

Bilgi Durumu Information Status		Yetiştirici Birlikleri Breeder Associations			TOPLAM TOTAL
		DSYB	DKKYB	AYB	
Biliyorum Do know	Sayı (Count)	25	31	31	87
	Grup içindeki % (within group)	28.7	35.6	35.6	100.0
	Birlik içindeki % (within association)	26.6	18.5	29.0	23.6
	Genel % (General)	6.8	8.4	8.4	23.6
Bilmiyorum Does not know	Sayı (Count)	36	40	31	107
	Grup içindeki % (within group)	33.6	37.4	29.0	100.0
	Birlik içindeki % (within association)	38.3	23.8	29.0	29.0
	Genel % (General)	9.8	10.8	8.4	29.0
Kısmen Biliyorum Partly Know	Sayı (Count)	33	97	45	175
	Grup içindeki % (within group)	18.9	55.4	25.7	100.0
	Birlik içindeki % (within association)	35.1	57.7	42.1	47.4
	Genel % (General)	8.9	26.3	12.2	47.4
Genel	Sayı (Count)	94	168	107	369
	Toplam % (Total)	25.5	45.5	29.0	100.0
$\chi^2= 15.345$		SD (DF)= 4			p =0.004

Birliklerin üyelerine yönelik eğitim verme durumları Çizelge 14'te incelenmiştir. Çizelgede AYB üyelerinin eğitim alanlar içerisinde % 44.2 ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. DKKYB üyelerinin % 75'i, DSYB üyelerinin ise % 77.7'si birliklerinden herhangi bir eğitim almadıklarını belirtmiştir.

Tarımsal işletmelerin örgütlenme durumu ve buna etki eden faktörlerin belirlenmesi amacıyla Erzurum'da yapılan çalışmada, tarımsal örgütlere üye olanların % 67.85'i birliklerin tarımsal yenilikler hakkında kendilerine bilgilendirme yapmadıklarını ifade etmiştir. Sadece % 25'i birliklerin üyelere

bilgilendirme yaptığını belirtmiştir. Aynı çalışmada üreticiler % 60.71 gibi yüksek bir oranla üye oldukları birliklerin kendilerine yeni politikalar hakkında bilgilendirme yapmadığını beyan etmişlerdir. Yeni politikalar ile ilgili örgütlerden bilgilendirme yapıldığını beyan edenlerin oranı ise % 32.14 olmuştur. Konu ile ilgili beyanda bulunmayanlar ise % 7.14'tür (Sarı, 2016).

Ki-kare analizi sonucu Çizelge 14'te görülebileceği gibi üye olunan birlik ile üyelerin birliklerden eğitim alma durumları arasındaki farklılığın istatistiksel olarak % 1 düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir. Eğitim

alanlar içerisinde en yüksek oran AYB üyelerine aittir. Arıcılığın sezonluk bir faaliyet olduğu değerlendirildiğinde AYB üyelerinin arıcılık faaliyetleri açısından ölü sezon olarak nitelendirilecek sezonda birlikler tarafından eğitime tabi tutulabilmeleri için daha fazla zamana sahip oldukları

bilinmektedir. Özellikle küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin çok daha fazla zaman gerektirdiği ve yetiştiricilik faaliyetinin tüm yıla yayıldığı düşünüldüğünde hem birliklerin eğitim organizasyonu hem de yetiştiricilerin katılımı açısından kısıtlayıcı bir etkisi olduğunu kabul etmek gerekir.

Çizelge 14. Yetiştiricilerin birliklerden eğitim alma durumu
Table 14. Receiving training of breeders from associations

Eğitim Alma Durumu Receiving Training		Yetiştirici Birlikleri			TOPLAM TOTAL
		DSYB	DKKYB	AYB	
Eğitim Aldım Yes	Sayı	21	42	50	113
	Grup içindeki % (<i>within group</i>)	18.6	37.2	44.2	100.0
	Birlik içindeki % (<i>within association</i>)	22.3	25.0	46.7	30.6
	Genel % (<i>General</i>)	5.7	11.4	13.6	30.6
Eğitim Almadım No	Sayı (<i>Count</i>)	73	126	57	256
	Grup içindeki % (<i>within group</i>)	28.5	49.2	22.3	100.0
	Birlik içindeki % (<i>within association</i>)	77.7	75.0	53.3	69.4
	Genel % (<i>General</i>)	19.8	34.1	15.4	69.4
Genel <i>General</i>	Sayı (<i>Count</i>)	94	168	107	369
	Toplam % (<i>Total</i>)	25.5	45.5	29.0	100.0
x ² = 18.600		SD (DF)= 2			p =0.000

Birliklerin başarı durumlarına ilişkin üyelerin düşünceleri Çizelge 15'te verilmiştir. Birlikleri çok başarılı bulan üyelerin oranı oldukça düşüktür (% 0.8). Başarılı bulanların oranı % 32.8, başarısız diyenler ise % 37.7'dir. Üye oldukları birlikleri başarısız bulanların içerisinde DSYB üyeleri % 48.9 ve çok başarısız diyenler içerisinde de % 13.8 ile ilk sıradadır. Yetiştiricilerin üye oldukları birliklerin başarı durumlarını değerlendirmeleri arasında bir farklılık olduğu Khi Kare analizi sonucu tespit edilmiştir.

Birliklerini başarılı bulan grup içerisinde DKKYB üyesi yetiştiriciler % 49.6 ile ilk sırada yer almaktadır ve diğer iki birlik üyelerinin toplamına yakın bir orandır. Bu sonuç DKKYB'nin Bakanlık desteği ile çalışma bölgesinde yürüttüğü 'Halk Elinde Islah' projesinden kaynaklandığı yüz yüze anket çalışmaları esnasında yetiştiriciler tarafından ifade edilmiştir. Yetiştiriciler çalışma alanında bu proje ile DKKYB'ni özdeşleştirmiş durumdadır. Fikir beyan etmeyen grup içerisinde de DKKYB üyeleri %61.5 ile çok yüksek bir orana sahiptir.

Aynı şekilde projede yer alamayanlar ile birlik faaliyetlerine uzak olan yetiştiricilerin yanıtları nedeniyle bu oranın bu kadar yüksek çıktığı söylenebilir. Fikir beyan etmeyenler içerisinde DSYB üyeleri % 6.4 ile diğer birliklere göre çok düşük bir orandadır. DSYB üyelerinin % 48.9'u birliklerini başarısız bulduklarını beyan ederek diğer birliklerden ayrılmışlardır. DSYB'den beklenen hizmetlerin, süt toplama ve suni tohumlama gibi, günlük yerine getirilmesi gereken hizmetler olması yetiştirici memnuniyetlerini ciddi şekilde etkilemektedir.

Isparta'da yapılan bir çalışmada, ildeki DSYB üyelerinin % 68.22'sinin verilen hizmetlerinden memnun olmadığı için üyelikten istifa ettiğini görülmüştür. Aynı çalışmada üyelerin % 59.4'ü beklentilerinin karşılanmadığını, % 20.3'ü ise beklentilerinin karşılandığını belirtmiştir (Akkurt ve Köknaroglu, 2016). Aydoğan ve Yulafçı (2014) tarafından Samsun'da yapılan çalışmada, tarımsal örgüt size göre başarılı mıdır sorusuna evet diyenlerin oranı % 51.8 olarak bulunmuştur.

Uşak'ta yapılan çalışmada damızlık yetiştirici birliklerini başarılı ve çok başarılı bulanların oranı % 6.6, başarısız ve çok başarısız bulanların oranı ise % 25.7'dir (Sağlam, 2013). Üreticilerin tarımsal üretici örgütlerine üye (ortak) olmaktan doğan memnuniyet dereceleri incelendiğinde çok memnunum diyenler % 6.9, memnunum diyenler % 32.2, kısmen memnunum diyenler % 24.4, memnun değilim diyenler % 11.4 ve hiç memnun değilim diyenler ise % 12.8 oranındadır (Sağlam, 2013).

Edirne'de yapılan çalışmada ise birliğin genel faaliyetleri hakkında üyelerin % 63'ü memnuniyet ifade etmiştir (Karaturhan ve ark., 2014). Farklı illerde yapılan çalışmalarda üretici örgütlerinin başarıları ile ilgili olarak üreticilerin çok farklı düşüncelere sahip oldukları görülmektedir.

Çizelge 16'da yetiştiricilerin yatırımla ilgili düşüncelerine yer verilmiştir. Yetiştiricilerin % 52.6'sı faaliyet alanları ile ilgili yatırım yapmayı düşündüklerini % 37.1'i yatırım yapmayacaklarını, % 10.3'ü ise yatırım konusunda kararsız olduklarını bildirmiştir. Yatırım kararları ile üye olunan birlikler arasında istatistiksel olarak farklılık görülmemiştir.

Çizelge 15. Yetiştiricilerin birliklerin başarı durumuna ilişkin düşünceleri
Table 15. The opinions of breeders on the success of the associations

Başarı Durumu (<i>Success Status</i>)		Yetiştirici Birlikleri <i>Breeder Associations</i>			TOPLAM TOTAL	
		DSYB	KKYB	AYB		
Çok Başarılı <i>Very successful</i>	Sayı (<i>Count</i>)	1	2	0	3	
	Grup içindeki % (<i>within group</i>)	33.3	66.7	0.0	100.0	
	Birlik içindeki % (<i>within association</i>)	1.1	1.2	0.0	0.8	
	Genel % (<i>General</i>)	0.3	0.5	0.0	0.8	
Başarılı <i>Successful</i>	Sayı (<i>Count</i>)	28	60	33	121	
	Grup içindeki % (<i>within group</i>)	23.1	49.6	27.3	100.0	
	Birlik içindeki % (<i>within association</i>)	29.8	35.7	30.8	32.8	
	Genel % (<i>General</i>)	7.6	16.3	8.9	32.8	
Fikrim yok <i>No idea</i>	Sayı (<i>Count</i>)	6	40	19	65	
	Grup içindeki % (<i>within group</i>)	9.2	61.5	29.2	100.0	
	Birlik içindeki % (<i>within association</i>)	6.4	23.8	17.8	17.6	
	Genel % (<i>General</i>)	1.6	10.8	5.1	17.6	
Başarısız <i>Unsuccessful</i>	Sayı (<i>Count</i>)	46	51	42	139	
	Grup içindeki % (<i>within group</i>)	33.1	36.7	30.2	100.0	
	Birlik içindeki % (<i>within association</i>)	48.9	30.4	39.3	37.7	
	Genel % (<i>General</i>)	12.5	13.8	11.4	37.7	
Çok başarısız <i>Very unsuccessful</i>	Sayı (<i>Count</i>)	13	15	13	41	
	Grup içindeki % (<i>within group</i>)	31.7	36.6	31.7	100.0	
	Birlik içindeki % (<i>within association</i>)	13.8	8.9	12.1	11.1	
	Genel % (<i>General</i>)	3.5	4.1	3.5	11.1	
Genel <i>General</i>	Sayı (<i>Count</i>)	94	168	107	369	
	Toplam % (<i>Total</i>)	25.5	45.5	29.0	100.0	
$\chi^2 = 19.524$		SD (DF)= 8			p değeri=0.012	

Çizelge 16. Yetiştiricilerin yatırım yapmakla ilgili düşünceleri
Table 16. Breeders' thoughts about investing

Yatırım Yapma Durumu (<i>Investment Status</i>)		Yetiştirici Birlikleri <i>Breeder Associations</i>			TOPLAM TOTAL	
		DSYB	KKYB	AYB		
Evet <i>Yes</i>	Sayı (<i>Count</i>)	53	95	46	194	
	Grup içindeki % (<i>within group</i>)	27.3	49.0	23.7	100.0	
	Birlik içindeki % (<i>within association</i>)	56.4	56.5	43.0	52.6	
	Genel % (<i>General</i>)	14.4	25.7	12.5	52.6	
Hayır <i>No</i>	Sayı (<i>Count</i>)	33	58	46	137	
	Grup içindeki % (<i>within group</i>)	24.1	42.3	33.6	100.0	
	Birlik içindeki % (<i>within association</i>)	35.1	34.5	43.0	37.1	
	Genel % (<i>General</i>)	8.9	15.7	12.5	37.1	
Kararsızım <i>Unsure</i>	Sayı (<i>Count</i>)	8	15	15	38	
	Grup içindeki % (<i>within group</i>)	21.1	39.5	39.5	100.0	
	Birlik içindeki % (<i>within association</i>)	8.5	8.9	14.0	10.3	
	Genel % (<i>General</i>)	2.2	4.1	4.1	10.3	
Genel <i>General</i>	Sayı (<i>Count</i>)	94	168	107	369	
	Toplam % (<i>Total</i>)	25.5	45.5	29.0	100.0	
$\chi^2 = 6.070$		SD (DF)= 4			p değeri=0.194	

Çalışma kapsamında yer alan Sivas ilinde örgütlü 3 yetiştirici birliğine üye yetiştiricilerin eğitim

durumlarına göre üye oldukları birliklerin genel kurullarına katılım durumları Çizelge 17'de

verilmiştir. Eğitimi olmayan üyelerin birlik yönetimlerinin ve gelecek dönemde yapılması planlanan çalışmaların belirlendiği genel kurullara katılım konusunda diğer üyelere göre çok geride

kaldıkları görülmektedir. Bu grupta genel kurulların hepsine veya çoğuna katılıyorum diyen hiçbir üyenin bulunmadığı görülmektedir.

Çizelge 17. Yetiştiricilerin eğitim durumlarına göre genel kurullara katılım durumu

Table 17. The status of participation of the breeders in the general assemblies according to their educational status

Eğitim Durumu	Hepsin	Çoğuna	Çok azına	Hiçbirine	Toplam	
Eğitimi yok <i>No education</i>	Sayı (<i>Count</i>)	0	0	3	10	13
	Grup içindeki % (<i>within group</i>)	0.0	0.0	23.1	76.9	100.0
	Birlik içindeki % (<i>within association</i>)	0.0	0.0	3.9	6.9	3.5
	Genel % (<i>General</i>)	0.0	0.0	0.8	2.7	3.5
İlköğretim <i>Primary education</i>	Sayı (<i>Count</i>)	43	59	44	98	244
	Grup içindeki % (<i>within group</i>)	17.6	24.2	18.0	40.2	100.0
	Birlik içindeki % (<i>within association</i>)	63.2	74.7	57.1	67.6	66.1
	Genel % (<i>General</i>)	11.7	16.0	11.9	26.6	66.1
Lise <i>High school</i>	Sayı (<i>Count</i>)	17	14	25	32	88
	Grup içindeki % (<i>within group</i>)	19.3	15.9	28.4	36.4	100.0
	Birlik içindeki % (<i>within association</i>)	25.0	17.7	32.5	22.1	23.8
	Genel % (<i>General</i>)	4.6	3.8	6.8	8.7	23.8
Yükseköğretim <i>Higher education</i>	Sayı (<i>Count</i>)	8	6	5	5	24
	Grup içindeki % (<i>within group</i>)	33.3	25.0	20.8	20.8	100.0
	Birlik içindeki % (<i>within association</i>)	11.8	7.6	6.5	3.4	6.5
	Genel % (<i>General</i>)	2.2	1.6	1.4	1.4	6.5
Genel (<i>Total</i>)	68	79	77	145	369	

Yüksek öğretim mezunu olan üreticilerin % 33.3'ü genel kurulların tamamına katılmaktadır. Hiçbirine katılmıyorum diyenlerin oranının yetiştiricilerin eğitim seviyeleri arttıkça azaldığı görülmektedir (sırasıyla % 76.9, 40.2, 36.4, ve 20.8 dir). Eş deyişle, eğitim seviyesinin yüksekliği genel kurullara katılımı olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Uşak'ta yapılan çalışmada genel kurullara hiç katılmayanların

çoğunlukta olduğu görülmektedir. Genel kurulların hepsine katılanlardan ortaöğretim mezunu üreticilerin oranı diğerlerine göre bir miktar daha fazladır (Sağlam, 2013).

Eğitim durumları ile yetiştiricilerin genel kurullara katılımları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Analiz sonucu Çizelge 18'de görülmektedir.

Çizelge 18. Genel kurullara katılım-egitim ilişkisi Kuruskall-Wallis testi tablosu

Table 18. The participation-education relationship in the General Assembly Kuruskall-Wallis test table

Eğitim durumu (<i>Education Status</i>)	N	Sıra Ort. (<i>Row Average</i>)	SD (<i>DF</i>)	χ^2	p
Eğitimi yok (<i>No education</i>)	13	271.38	3	14.184	0.003
İlköğretim (<i>Primary school</i>)	244	185.02			
Lise (<i>High school</i>)	88	184.69			
Yükseköğretim (<i>Higher education</i>)	24	139.13			
Toplam (<i>Total</i>)	369				

Farklılığın hangi eğitim gruplarından kaynaklandığını görebilmek için yetiştiriciler eğitim durumlarına göre ikişerli olarak Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan testin sonuçları Çizelge 19'da verilmiştir. Gruplar arasında eğitim seviyesine bağlı farklılık arttıkça genel kurullara katılım oranı eğitimliler lehine değişmektedir.

Gelir durumlarına göre genel kurullara katılım durumlarını gösteren Çizelge 20'ye bakıldığında 50.000 TL den aşağı gelir olanların % 50'den fazlası genel kurulların hiçbirine katılmadığını belirtmektedir. Toplamda ise yetiştiricilerin % 39.3'ü genel kurulların hiçbirine katılmamaktadır. Genel kurulların tamamına katıldığını beyan edenlerin oranı % 18.4'tür ve bunun içerisinde en yüksek oranı % 47.1

ile 50.000 TL'den az geliri olanlardır. Ki-kare analizi yetiştiricilerin gelir grubu ile genel kurullara katılım arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Daha az gelire sahip yetiştiricilerin genel kurullara katılımı daha yoğundur. Yetiştiricilerin gelirleri arttıkça genel kurullara katılım oranlarının düştüğü görülmektedir. Bu yetiştiricilerin işletmeleri daha küçüktür ve büyük

işletme sahibi yetiştiricilere göre başka bir gelir kaynağına sahip değildirler. Bu nedenle tek gelir kaynakları olan faaliyetleri ile daha çok ilgili oldukları söylenebilir. Büyük işletme sahiplerinin iş yoğunluğunun fazla olduğu ve yetiştiricilik faaliyetleri dışında uğraşlarının da olduğu çalışma sahasında gözlemlenmiştir.

Çizelge19. Genel kurullara katılım-eğitim ilişkisi Mann Whitney U testi

Table 19. Participation in the General Assembly-education relationship Mann Whitney U test

Genel Kurul Katılım General assembly	Birlik Association	N	Sıra Sayıları		Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	P
			Ortalama Average	Toplam Total				
Grup 1	Eğitimi yok (No training)	13	185.62	2413.0	850.000	30740.000	-2.966	.003
	İlköğretim (Primary education)	244	125.98	30740.				
Grup 2	Eğitimi yok (No training)	13	72.42	941.50	293.500	4209.500	-2.978	.003
	Lise (High school)	88	47.84	4209.5				
Grup 3	Eğitimi yok (No training)	13	27.35	355.50	47.500	347.500	-3.619	.000
	Yükseköğretim Higher education	24	14.48	347.50				
Grup 4	İlköğretim (Primary school)	244	166.56	40641.	10720.500	14636.500	-.021	.983
	Lise (High school)	88	166.32	14636.				
Grup 5	İlköğretim (Primary school)	244	137.48	33544.	2202.000	2502.000	-2.094	.036
	Yükseköğretim Higher education	24	104.25	2502.0				
Grup 6	Lise (High school)	88	59.53	5238.5	789.500	1089.500	-1.962	.050
	Yükseköğretim Higher education	24	45.40	1089.5				

Çizelge 20. Yetiştiricilerin gelir durumlarına göre genel kurullara katılım durumu

Table 20. Status of participation in general assemblies by breeders' income status

Gelir Durumu (TL) Income		Katılım Durumu				Toplam Total
		Hepsine All	Çoğuna Most	Çok azına A few	Hiçbirine None	
0-50.000	Sayı (Count)	32	27	32	92	183
	Toplam içindeki % (In total)	17.5	14.8	17.5	50.3	100.0
	Grup içindeki % (Within Group)	47.1	34.2	41.6	63.4	49.6
	Genel % (General)	8.7	7.3	8.7	24.9	49.6
50.001-100.000	Sayı (Count)	23	28	33	42	126
	Toplam içindeki % (In total)	18.3	22.2	26.2	33.3	100.0
	Grup içindeki % (Within Group)	33.8	35.4	42.9	29.0	34.1
	Genel % (General)	6.2	7.6	8.9	11.4	34.1
100.001+	Sayı (Count)	13	24	12	11	60
	Toplam içindeki % (In total)	21.7	40.0	20.0	18.3	100.0
	Grup içindeki % (Within Group)	19.1	30.4	15.6	7.6	16.3
	Genel % (General)	3.5	6.5	3.3	3.0	16.3
GENEL	Sayı (Count)	68	79	77	145	369
	Toplam % (Total)	18.4	21.4	20.9	39.3	100.0

$\chi^2 = 30.139$ SD (DF)= 6 p =0.000

Yetiştiricilerin mesleki deneyimlerine göre üye oldukları birliklerin genel kurullarına katılımı karşılaştırılmıştır.

Elde edilen sonuçlar Çizelge 21'de verilmiştir.

Sonuçlara bakıldığında, deneyim arttıkça genel kurullara katılımın arttığı aynı zamanda yetiştiricilerin mesleki deneyimi ile genel kurullara katılımı arasında bir farklılık olduğu

görülmektedir.

Yetiştiricinin genel kurula katılımı mesleki deneyiminden bağımsız değildir. Bu durum en yüksek katılım oranı olan 26 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip yetiştiricilerden kaynaklandığı söylenebilir. Çizelge 21'de görülebileceği gibi bu grup içerisinde

genel kurulların tamamına katılanların oranı % 45.6'dır.

26 yıl ve üzeri deneyimi olan bu yetiştirici grubu hayatının önemli bir bölümünü mevcut yetiştiricilik faaliyeti ile geçirmiştir ve bu faaliyetini meslek olarak benimsemiş olduğu görülmektedir.

Çizelge 21. Yetiştiricilerin mesleki deneyimlerine göre genel kurullara katılım durumu

Table 21. Participation status in general assembly according to professional experience of breeders

Deneyim (Yıl) Experience (Year)		Katılım Durumu				Toplam Total
		Hepsine	Çoğuna	Çok azına	Hiçbirine	
0-5	Sayı (Count)	3	2	5	18	28
	Toplam içindeki % (In total)	10.7	7.1	17.9	64.3	100.0
	Grup içindeki % (Within Group)	4.4	2.5	6.5	12.4	7.6
	Genel % (General)	0.8	0.5	1.4	4.9	7.6
6-15	Sayı (Count)	15	18	26	50	109
	Toplam içindeki % (In total)	13.8	16.5	23.9	45.9	100.0
	Grup içindeki % (Within Group)	22.1	22.8	33.8	34.5	29.5
	Genel % (General)	4.1	4.9	7.0	13.6	29.5
16-25	Sayı (Count)	19	29	24	42	114
	Toplam içindeki % (In total)	16.7	25.4	21.1	36.8	100.0
	Grup içindeki % (Within Group)	27.9	36.7	31.2	29.0	30.9
	Genel % (General)	5.1	7.9	6.5	11.4	30.9
26+	Sayı (Count)	31	30	22	35	118
	Toplam içindeki % (In total)	26.3	25.4	18.6	29.7	100.0
	Grup içindeki % (Within Group)	45.6%	38.0%	28.6	24.1	32.0
	Genel % (General)	8.4%	8.1%	6.0	9.5	32.0
GENEL GENERA	Sayı (Count)	68	79	77	145	369
	Toplam % (Total)	18.4	21.4	20.9	39.3	100.0
x ² =21.438		SD (DF)= 9			p =0.011	

Birliklere üye yetiştiricilerin eğitim durumlarına göre birlik yönetim kurullarında görev alma durumları Çizelge 22'de verilmiştir. Birliklerin yönetimlerinde görev alanların büyük çoğunluğu (% 62.7) ilköğretim mezunlarından oluşmaktadır. Eğitimi olmayanların ise hiç görev almadıkları görülmektedir.

Yükseköğretim mezunlarının içerisinde de birliklerin yönetimlerinde görev almayanların oranının (% 87.5) oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Bu grup içerisinde tam zamanlı olarak başka bir işte çalışanların oranı oldukça yüksektir. Lise mezunu olanların içerisinde birliklerin yönetimlerinde görev almayanların oranı da % 81.8'dir. Toplam üyelerin % 86.2'si birlik yönetimlerinde görev almamışlardır.

Eğitim durumları ile genel kurullara katılım arasında fark olup olmadığını görebilmek için Kruskal-Wallis testi yapılmış ve sonuçlar Çizelge 23'de verilmiştir.

Test sonucuna göre eğitim durumu ile birliklerin yönetimlerinde görev alma durumlarına arasında istatistiksel olarak bir fark olmadığı görülmektedir.

Ancak eğitim seviyesi yüksek olanların düşük olanlara oranla yönetim kurullarında daha az yer aldıkları

yönetimdeki işlerin daha çok ilköğretim mezunları tarafından yerine getirildiği söylenebilir. Eğitim durumu arttıkça yönetim kurullarında görev alma oranı düşmektedir.

Yetiştiricilerin gelirlerine göre yönetim kurullarında görev alma durumu Çizelge 24'te verilmiştir. Genel kurullara katılım açısından gelir grupları arasında anlamlı bir farklılık görünmemektedir. Genel olarak birliklerin yönetimlerinde görev alma oranı ise % 13.8 olarak tespit edilmiştir. Ki-kare analiz sonuçlarına göre yetiştiricilerin gelirleri ile birliklerin yönetim kurullarında görev alma arasında bir farklılık yoktur. Ancak geliri yüksek olan grubun yönetim kurullarında görev alma oranlarının daha az gelire sahip gruplara göre biraz daha düşük olduğu söylenebilir. Bu durum büyük işletme sahiplerinin iş yoğunluğu ile açıklanabilir.

Anketin son sorusu yetiştiricilerin ucu açık olarak hazırlanmış ve yetiştiricilerden faaliyet alanlarına göre sorunlarını sıralamaları istenmiştir. Burada yetiştiricilerin belirttikleri ve genel olarak tüm yetiştiricileri etkilediği düşünülen sorunlar 3 farklı birlik üyeleri için ayrı ayrı ele alınmıştır.

Çizelge 22. Yetiştiricilerin eğitimlerine göre yönetimde görev alma durumu

Table 22. Status of taking part in management according to education status of breeders

Eğitim Durumu Education		Yönetimde Görev Alma		Toplam Total
		Evet	Hayır	
Eğitimi yok No education	Sayı (Count)	0	13	13
	Grup içindeki % (Within Group)	0.0	100.0	100.0
	Görev alma % (Taking task)	0.0	4.1	3.5
	Genel % (General)	0.0	3.5	3.5
İlköğretim Primary School	Sayı (Count)	32	212	244
	Grup içindeki % (Within Group)	13.1	86.9	100.0
	Görev alma % (Taking task)	62.7	66.7	66.1
	Genel % (General)	8.7	57.5	66.1
Lise High school	Sayı (Count)	16	72	88
	Grup içindeki % (Within Group)	18.2	81.8	100.0
	Görev alma % (Taking task)	31.4	22.6	23.8
	Genel % (General)	4.3	19.5	23.8
Yükseköğretim Higher Education	Sayı (Count)	3	21	24
	Grup içindeki % (Within Group)	12.5	87.5	100.0
	Görev alma % (Taking task)	5.9	6.6	6.5
	Genel % (General)	0.8	5.7	6.5
Genel toplam		51	318	369

Çizelge 23. Yönetim kurullarında görev alma-egitim ilişkisi Kuruskall-Wallis testi tablosu

Table 23. taking part in the management committee-education relationship Kruskal-Wallis test table

Eğitim durumu (Education Status)	N	Sıra Ort. (Row Average)	SD (DF)	χ^2	p
Eğitimi yok (No education)	13	210.50	3	3.617	0.306
İlköğretim (Primary school)	244	186.30			
Lise (High school)	88	176.95			
Yükseköğretim (Higher education)	24	187.44			
Toplam (Total)	369				

Çizelge 24. Yetiştiricilerin gelirlerine göre yönetim kurullarında görev alma durumu

Table 24. Taking part in the management committee according to the income of breeders

Yönetimde Görev Alma Taking part in the management committee		Faaliyet Geliri (TL) (Income)			Toplam Total
		0-50.000	50.001-100.000	100.001+	
Evet Yes	Sayı (Count)	27	18	6	51
	Toplam içindeki % (In total)	52.9	35.3	11.8	100.0
	Grup içindeki % (Within Group)	14.8	14.3	10.0	13.8
	Genel % (General)	7.3	4.9	1.6	13.8
Hayır No	Sayı (Count)	156	108	54	318
	Toplam içindeki % (In total)	49.1	34.0	17.0	100.0
	Grup içindeki % (Within Group)	85.2	85.7	90.0	86.2
	Genel % (General)	42.3	29.3%	14.6	86.2
GENEL	Sayı (Count)	183	126	60	369
	Toplam % (Total)	49.6	34.1	16.3	100.0
$\chi^2= 0.892$		SD (DF)= 2			p =0.640

DSYB üyeleri tarafından dile getirilen sığır yetiştiricilerinin sorunları;

- Kesif yem, mazot, gübre ve veterinerlik hizmetleri

başta olmak üzere girdilerin çok pahalı olması buna karşın başta süt olmak üzere ürünlerinin hak ettiği değeri bulamaması.

- Hayvancılık piyasasındaki istikrarsızlık, damızlık

materyal bulma ve suni tohumlama hizmetlerinden etkin olarak yararlanamamak.

- Koruyucu sağlık hizmetlerinin düzensiz olması, aşılama çalışmalarına rağmen salgın ve bulaşıcı hastalıklarla mücadelede istenen sonuçlara ulaşılamaması, desteklemelerin yetersizliği ve birlikler aracılığı ile dağıtıldığı dönemlerde yetiştiricilerin eline tam olarak ulaşmaması.
- Yörede etkin ve yaygın pazarlama organizasyonlarının olmaması, birliklerin bu anlamda yeterince çaba sarf etmemesi. Ürünlerin çiftlik avlusundaki fiyatları ile marketlerin raflarındaki fiyatları arasındaki fark. Ayrıca birliklerin çiftçi örgütü olmasına karşın kar amacı güden şirketler gibi faaliyet göstermesi ve işletme sermayesi bulma konusunda zorluklar.

DKKYB üyelerinin dile getirdiği küçükbaş hayvan yetiştiricilerinin sorunları;

- Çoban bulunmaması, meraların yetersiz ve kalitesiz olması ve farklı amaçlar için kullanıma açılması.
- Mevcut barınakların yeterli hava ve ışıktan yoksun olması, köy yerleşim alanları içerisinde bulunması.
- Mazot ve gübre gibi girdilerin yanı sıra veterinerlik hizmetlerinin pahalı olması.
- Desteklerin yetersiz olması, piyasalardaki istikrarsızlık,
- Koruyucu hayvan sağlığı hizmetlerinin yetersizliği ve salgın ve bulaşıcı hastalıklarla mücadelede yaşanan problemler.
- Yapağının herhangi bir ekonomik değerinin olmaması.

Arı yetiştiricilerinin dile getirdikleri problemler;

- AYB üyelerinin hemen tamamı ürettikleri balın kalitesini ispat edememek, analiz ücretlerinin yüksekliği, sahte bal probleminin çözülmemesi.
- Birliklerin pazarlama organizasyonu yapmaması, kaliteli ve güvenli temel petek ve döllenen ana arı başta olmak üzere girdi temini
- Pestisitlerin bilinçsiz ve fazla miktarda kullanımının kolonileri ve bal üretimini olumsuz etkilemesi, çevre kirliliğine sebep olması.
- Hem gezginci hem de sabit arıcılık yapan yetiştiricilerin konaklama sorunu, kapasite hesaplamada yanlışlar, konaklama bölgelerinde altyapı eksikliği ve rant olarak görülmesi,
- Devlet desteklerinin ve arı hastalıkları ile mücadelenin yetersiz olması.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Güçlü bir üretici örgütlenmesi, tarım sektörünün diğer bileşenleri üzerinde de olumlu etkiye sahip olabilecektir. Tarımsal sanayinin motive edilmesi, araştırma geliştirme faaliyetlerinin üreticilerin talepleri ile ve üretimle doğrudan bağlantılı olarak gelişmesi ve en önemlisi tüketiciler açısından güvenilir

gıdaya erişim bu olumlu etkilerden birkaçı olabilir. Örgütsüzlüğün getirdiği yalnız kalma duygusu, korumasız ve dayanışmadan yoksun üreticiler açısından güçlü bir örgütlülüğün birçok sosyal sorunun giderilmesi hiç olmazsa azaltılmasına da katkıda bulunacağı kaçınılmazdır.

Farklı birliklerin üyeleri arasında eğitim seviyeleri açısından ciddi farklılıklar göze çarpmaktadır. Birlikler üzerinden yetiştiriciler için hazırlanacak tüm proje, eğitim ve yayım programları vb. faaliyetler birlik üyelerinin eğitim düzeyleri göz önüne alınarak dizayn edilmeli ve yetiştiriciler açısından anlaşılır olmalıdır.

Kırsal alanda gençlerin istihdamına katkı sağlayacak ve genç yetiştiricileri hayvancılık sektöründe tutacak düzenlemelere ihtiyaç vardır. İş yükünün ağır olduğu kırsal alanda gençlerin evlilik konusunda zorluk yaşadıkları gözlenmektedir. Evli gençlerin bir kısmının ise okul çağına gelen çocuklarına daha iyi bir eğitim sağlamak veya eğitim hayatlarında çocuklarının yanlarında olabilmek için hayvancılık faaliyetlerinden vazgeçerek şehir merkezlerine göç ettikleri bilinmektedir. Tüm bunlar göz önüne alındığında genç yetiştiricilerin hayvancılık faaliyetlerini sürdürebilmeleri çok daha geniş çapta bir planlama ve entegre bir yaklaşım ile ancak olasıdır.

Genel olarak yetiştiricilerin mesleki deneyimlerinin oldukça iyi olduğu söylenebilir. Yetiştiricilerin deneyimlerini paylaşabileceği ve aralarında mesleki dayanışmayı artırabilecekleri organizasyonların birlikler tarafından hayata geçirilmesinin başta genç ve deneyimsiz üyeler olmak üzere tüm yetiştiriciler için olumlu sonuçlar doğuracağı söylenebilir. Dışarıdan bir yayımcı müdahalesi ile kabul edilmesi daha çok zaman alacak yeniliklerin, deneyim paylaşımı ile daha kısa sürede kabul edilebileceği düşünülmektedir. Yine yetiştiriciler için hazırlanacak yayım programları bu deneyimlerden yararlanılarak geliştirilmelidir.

Birlikler tarafından bir pazarlama organizasyonu yapıldığında üyelerin ilgi gösterdiği söylenebilir. Birliklerin, yetiştiricilerden ürünleri sadece toplama ve pazarlama değil, katma değer yaratacak süreçleri hayata geçirmeleri gerekmektedir. Çeşitli hibe, eş finansman kaynakları hem araştırma bölgesi için hem de tüm iller için erişilebilir durumdadır. Birlikler bu programlardan yararlanma açısından kapasitelerini artırmalı ve çaba sarf etmelidir.

Çiftçi örgütleri, üye olabilecek hedef kitleye ulaşmak için yapacakları çalışmalarda faaliyet alanının özelliğine uygun programlar ortaya koymalıdır. Bu tür çalışmalar yaygın üretim tekniğine ve iş yükünün azaldığı dönemlere göre hayata geçirilmelidir.

Çevresinden bilgi edinen yetiştiricinin doğru bilgiye ulaşması konusunda problemler olabilmektedir. Yetiştiricilerin temas kurduğu diğer yetiştiricilerin

bakış açısıyla çiftçi örgütleri hakkında ilk bilgilerini edinmelerinin olumsuz sonuçlar doğurması olasıdır. Birliklerde görevli tarım danışmanlarının ve il/ilçe müdürlüklerinin örgütlenmenin önemi ve birliklerin varlık amaçları ile ilgili doğru ve eksiksiz bilgiyi yetiştiricilere ulaştırmak için daha fazla inisiyatif almaları gerekmektedir.

Çiftçi örgütleri açısından esas olan kamudan tamamen bağımsız ve kendi ayakları üzerinde durabilen, sürdürülebilir yapılar olmalarıdır. Ancak özellikle Türkiye'de ve benzer durumdaki, çiftçi örgütlenmesinin zayıf olduğu gelişmekte olan ülkelerde yetiştiricilerin çiftçi örgütlerine üye olmalarını özendirerek politika araçlarının kullanılması doğrudur. Bunun yanı sıra çiftçi örgütlerinin kurucularının ve tarım danışmanlarının üreticilere ulaşma ve ikna etme süreçlerinde daha aktif rol almaları gerekmektedir.

Yetiştiricilerin, üye oldukları birliklerin geleceğini planlayan ve yönetecek olan kurulun seçildiği süreçlere dahil olmaları son derece önemlidir. Tüm yetiştiricilerin bu süreçlere dahil olabileceği yollar oluşturulmalıdır. Bu çalışmada olduğu gibi faaliyet alanı son derece geniş olan birlikler/çiftçi örgütleri başta olmak üzere, üyelerin tamamına genel kurul kararını, yerini ve tarihini bildirmek zorunlu hale getirilmelidir. Dolayısıyla genel kurulların zamanı belirlenirken faaliyet alanına göre görece daha az iş yükünün olduğu dönemlerin dikkate alınması genel kurullara katılımı olumlu yönde etkileyecektir.

Demokratik örgütlerde üyelerin çoğunluğunun yönetime aktif olarak katılması beklenmektedir. Daha fazla üyenin yönetim kurullarına gönüllü katılımı için teşvik edici önlemler alınmalıdır.

Birlik tarafından sağlanan herhangi bir eğitim programına katılmış olmak birlik ile bir temas anlamına gelmektedir ve üyenin birliğini tanıması açısından oldukça önemlidir. Birlikler üyeleri ile teması artıracak çalışmaları organize etmeli ve kendilerini öncelikle üyelere anlatarak işe koyulmalıdır.

Birlikler, üyeleri için en önemli yayım organizasyonlarından biri olmak durumundadır. Çalıştıkları alanı, üyeleri ve yöreyi çok iyi tanıması beklenen birliklerin/çiftçi örgütlerinin bu özellikleri ile öne çıkmaları beklenirken üyeler için eğitim ve yayım programlarında geri kalmış olmaları çok ciddi bir eksikliklerdir. Kendi faaliyet alanlarında yapılan bilimsel çalışmaların, araştırmaların ve üyeleri ilgilendiren her türlü politik ve ekonomik kararın üyelere ulaştırılması için birliklerin daha fazla sorumluluk almaları gerekmektedir.

Birlikler üyelerin düşüncelerini ve taleplerini dönem dönem küçük çaplı anket çalışmaları ile belirlemeli ve çalışma programlarında bu taleplere yer vermelidir.

Birlikler, yatırım konusunda üyelerin önlerini açacak

çalışmaları hayata geçirmelidir. Gerek pazar araştırmaları ile gerekse teknik olarak yetiştiricileri rahatlatacak ve doğru karar vermelerini sağlayacak çalışmalar yaparak üyelerine sunulmalıdır.

Özellikle eğitimi olmayan üyelerin genel kurullara daha az katılım gösterdiği görülmektedir. Daha az eğitilmiş üyelerinde kendilerini ifade edebilmeleri ve birliklerin yönetim mekanizmalarına katılabilmeleri için gerekli önlemler alınmalıdır. Tüm kesimlerin mesleki bilgi birikiminden yararlanılmalı, daha katılımcı ve yenilikçi yöntemler hayata geçirilmelidir. Bunun için resmi organlarda görev almasalar bile düzenli olarak üyelerin görüşlerini paylaşabilecekleri ve önerilerini sunacakları toplantılar organize edilmelidir. Aynı durum üye yetiştiricilerin gelir grupları için de söz konusudur ve bu alanda da gerekli önlemler alınmalıdır.

Girdi temin etme çabasının, diğer tüm ekonomik durumlardan bağımsız olarak girdi fiyatlarında küçük de olsa bir düşüş oluşturacağı açıktır. Damızlık materyal bulma konusunda üyelerin yaşadığı problemleri çözebilmek adına en azından birlikler kendi içerisinde bir organizasyona gitmeli ve ihtiyaç sahipleri ile satıcıları buluşturmalıdır. Birlikler katma değer yaratacak faaliyetlere yönelerek çiftlik fiyatı ile raf fiyatı arasındaki farkın üreticinin hesabına yazılabilmesi için gerekli önlemleri almalıdır.

Koyun yetiştiricileri arasında dile getirilen en büyük problemlerden birisi çoban bulunamamasıdır. Çobanlara yönelik kamunun dönem dönem bazı destekleri olmuş ancak dönemsel desteklemeler kalıcı bir sonuç yaratmamıştır. Bunlardan en önemlisi çobanlar için uygulanan sigorta desteğidir. Bu desteğin sürekli hale getirilmesi, aylık ücretlerin bir kısmının devlet tarafından karşılanması gibi kapsamı genişletilmiş desteklemeler sorunun çözümüne katkı sunacaktır.

Mera alanlarının amaç dışı kullanıma açılması, yetersiz ve kalitesiz olması en çok koyun yetiştiricilerini olumsuz etkilemektedir. Mevcut mera ıslah projeleri beklenen sonucu vermemiştir. Mera ıslah projelerinin yeni bir anlayışla ele alınması gerekmektedir. Yetiştiricilerin sürülerini meralar için kritik dönemlerde meralardan uzak tutabilmesi için ilave kaba yem desteklemelerinin yapılması meralar üzerindeki baskıyı azaltacak ve meraların toparlanmasına katkı sağlayacaktır. Mera kapasitelerinin hesaplamaları daha özenli yapılmalıdır.

Koruyucu hayvan sağlığı hizmetleri ve programlı aşılama takibi yapılmalı ve bu hizmetlerin zamanında yerine getirilmesi sağlanmalıdır. Birlikler bu konularda ilgili kamu kurumları ile işbirliği içinde olmalıdır.

Bal konusunda gelişmiş analizleri daha uygun ücretlerle yapabilecek laboratuvarların kurulumu

veya üyelerin ballarının analizinin daha uygun koşullarda anlaşılabilir laboratuvarlar aracılığı ile yaptırabilmeleri için birlikler inisiyatif alabilirler.

Değişen iklim koşullarına göre bölgelerin koloni kapasiteleri yeniden hesaplanmalıdır. Birlikler bu konuda daha bilimsel ve uyarıcı faaliyetlerde bulunmalı, ilgili kurumlar ile işbirliği içinde olmalıdır.

Bitkisel üretim yapılan alanlarda bitki zararlıları ile mücadelede doğa dostu yöntemler denenmelidir. Zorunlu olarak pestisit kullanımı gerekli ise kontrollü şekilde ve yöredeki arı yetiştiricileri ile iletişim halinde kullanımı sağlanmalıdır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyan Özeti

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan ederler.

KAYNAKLAR

- Akkurt M, Köknaroglu H 2016. Isparta İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Üye Olan ve Olmayan İşletmelerin Performanslarının Karşılaştırılması ve Üreticilerin Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği İle İlişkilerinin İncelenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Ziraat Fakültesi Derg 11 (2): 79-90.
- Aydoğan M, Yulafo A 2014. Samsun İlindeki Tarımsal Üretici Örgütlerinin Yapısal Sorunları ve Çözüm Önerileri. 11. Tarım Ekonomisi Kongresi 3-5 Eylül 2014, Samsun
- Bilginturan S, Ayhan V 2009. Burdur İli Damızlık Koyun ve Keçi Yetiştiriciler Birliği Üyesi Koyunculuk İşletmelerinin Yapısal Özellikleri ve Sorunları Üzerine Bir Araştırma. Hayvansal Üretim Derg 50 (1): 1-8.
- Çetin H 2013. Kamu Ekonomisi Yönünden Türkiye’de Kırsal Kalkınma Sürecinde Kooperatifçiliğin Rolü Tariş Zeytin ve Zeytinyağı Birliği Örneği. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 255 sy.

- Falkowski J, Ciaian P 2016. Factors Supporting the Development of Producer Organizations and their Impacts in the Light of Ongoing Changes in Food Supply Chains. <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC101617>.
- Göktolga ZG 2015. İktisadi ve İdari Bilimler için İstatistik. Seçkin Yayıncılık, Ankara, 376 sy.
- İnan İH, Gülçubuk B, Ertuğrul C, Kantürer E, Baran EA, Dilmen Ö 2000. Türkiye’de Tarımda Kırsal Kesim Örgütlenmesi. http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/00c563bfd2c48c1_ek.pdf?tipi=14&su=be.
- Karaturhan B, Şevi T, Yıldız Ö 2014. Yetiştirici Birliklerinin Tarımsal Kalkınmaya Etkileri Üzerine Bir Araştırma: Edirne Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Örneği Olayı. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Derg 51 (2): 175-184.
- Murat H 2011. Ege ve Orta Anadolu Bölgesi Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Bağlı Süt Sığırcılık İşletmelerinin Ekonomik Analizi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hayvan Sağlığı Ekonomisi ve İşletmeciliği Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 241 sy.
- Önal R, Özder M 2008. Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Üye İşletmelerin Yapısal Özellikleri. Tekirdağ Ziraat Fak Der Derg 5 (2): 197-203.
- Sağlam U 2013. Uşak İlinde Tarımsal Üretici Örgütlenmesi ve Yapısal Sorunlar. Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 199 sy.
- Sarı MM 2016. Tarım İşletmelerinin Örgütlenme Durumu ve Buna Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi: Erzurum ili Örneği. Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 58 sy.
- Terin M, Ateş Ç H 2010. Çiftçilerin Örgütlenme Düzeyi ve Örgütlerden Beklentileri Üzerine Bir Araştırma: Van İli Örneği. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Derg 47 (3): 265-274.
- Yamane T 2006. Temel Örnekleme Yöntemleri. Nobel Yayınları, Ankara, 509 sy.